

Brüssel, 28. juuli 2020
(OR. en)

9964/20

Institutsioonidevaheline
dokument:
2020/0154(COD)

EF 180
ECOFIN 683
CODEC 696

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Jordi AYET PUIGARNAU, direktor
Kättesaamise kuupäev:	27. juuli 2020
Saaja:	Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2020) 337 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega muudetakse määrust (EL) 2016/1011 seoses teatavate kolmandate riikide vahetuskursi võrdlusaluste väljaarvamisega määruse kohaldamisalast ning asendusvõrdlusaluste määramisega teatavatele kaotatavatele võrdlusalustele

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2020) 337 final.

Lisatud: COM(2020) 337 final

Brüssel, 24.7.2020
COM(2020) 337 final

2020/0154 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega muudetakse määrust (EL) 2016/1011 seoses teatavate kolmandate riikide vahetuskursi võrdlusaluste väljaarvamisega määruse kohaldamisalast ning asendusvõrdlusaluste määramisega teatavatele kaotatavatele võrdlusalustele

(EMPs kohaldatav tekst)

{SEC(2020) 284 final} - {SWD(2020) 142 final} - {SWD(2020) 143 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

1.1. Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Komisjoni 2020. aasta tööprogrammi rubriigis „Inimeste hüvanguks toimiv majandus“ on ette nähtud finantsvaldkonna võrdlusaluseid käsitleva määruse (edaspidi „võrdlusaluste määrus“) läbivaatamine. Finantsvaldkonna võrdlusalused on indeksid, mille alusel määratakse kindlaks finantsinstrumendi või -lepingu alusel tasumisele kuuluv summa või finantsinstrumendi väärtus. Kehtestades finantslepingutes järgitavate võrdlusaluste suhtes kohaldatavad juhtimis- ja andmekvaliteedistandardid, püütakse võrdlusaluste määrusega tugevdada kapitaliturgude osaliste usaldust liidus võrdlusalustena kasutatavate indeksite suhtes. Sellega aidatakse kaasa komisjoni jõupingutustele kapitaliturgude liidu toetamiseks.

Võrdlusaluste määruks on kehtestatud finantssektori võrdlusaluste halduritele tegevusloa nõue ning ka finantssektori võrdlusaluste arvutamiseks kasutatavate sisendandmete esitajate suhtes kohaldatavad nõuded. Võrdlusaluste määrus reguleerib ka finantssektori võrdlusaluste kasutamist¹. Eelkõige nõutakse võrdlusaluste määruse eeskirjadega, et ELi järelevalvealused isikud (nt pangad, investeerimisühingud, kindlustusandjad, eurofondid²) kasutaksid ainult neid indekseid, mille haldur on saanud tegevusloa. Kolmandates riikides hallatavaid võrdlusaluseid võib ELis kasutada üksnes pärast samaväärseks tunnistamise, tunnustamise või kinnitamise menetlust.

Võrdlusaluste määrust kohaldatakse alates 2018. aasta jaanuarist³. ELi turuosalised võivad siiski jätkata väljaspool liitu asuvates riikides hallatavate võrdlusaluste kasutamist – olenemata sellest, kas samaväärsust käsitlev otsus on tehtud, kas indeks on tunnustatud või heaks kiidetud liidus kasutamiseks⁴ – kuni üleminekukorra lõppemiseni 2021. aasta detsembri lõpus.

1.1.1. Finantssektori võrdlusaluste väljaandmise korrapärane lõpetamine

Kahtluste tõttu selles, kas LIBOR kajastab aluseks olevat turgu või pankadevahelise laenamise majandusolukorda piisavalt hästi, on LIBORi puhul pädev riiklik asutus (Ühendkuningriigi finantsinspeksioon (Financial Conduct Authority, edaspidi „FCA“) teatanud LIBORi väljaandmise tõenäolisest lõpetamisest pärast 2021. aasta lõpu. FCA on kõigis oma avalikes avaldustes selgelt väljendanud, et kui võrdlusalus kaotab oma representatiivsuse ja selle representatiivsust ei taastata, peavad järelevalvealused isikud lõpetama selle võrdlusaluse kasutamise. Kuna tugineti väga väikesele pankade rühmale, mille tõttu LIBOR ei kajastanud enam aluseks olevat turgu ega majandusolukorda, mille hindamiseks see oli mõeldud, võib selle väärtus majandusolukorrast märkimisväärselt kõrvale kalduda ja muutuda volatiilsemaks.

Nagu märgitud komisjoni mõjuhinnaangus, pole paljude LIBORit järgivate finantsinstrumentide ja -lepingute lõpptähtaeg eeldataval väljaandmise lõpetamise kuupäeval pärast 2021. aasta lõpu veel saabunud. Paljud neist lepingutest puudutavad järelevalvealuste isikute emiteeritud võlakirju, võlainstrumente järelevalvealuste isikute bilansis, järelevalvealuste isikute laenuportfelli ja tuletislepinguid, mille need isikud on sõlminud oma positsioonide maandamiseks. Nagu eespool mainitud, võivad ELi võrdlusaluste määruse

kohaldamisalasse kuuluvad järelevalvealused isikud kasutada üksnes selliseid indekseid, mille vastavust võrdlusaluste määrusele on kinnitatud.

LIBORi kadumisel on märkimisväärne majanduslik mõju, mida ELi järelevalvealused isikud poleks osanud oma sageli pikemate tähtaegadega lepingute sõlmimisel ette näha. Paljudes neis lepingutes, eelkõige sellistes, mis on sõlmitud enne võrdlusaluste määruse vastuvõtmist 2016. aastal, pole n-ö varusätteid, mis käsitlevad LIBORi väljaandmise püsivat lõpetamist. Tuhandete selliste lepingute tingimuste muutmine, mis sisaldavad praegu viiteid LIBORile, pole alati võimalik nii lühikese aja jooksul, mis on jäänud LIBORi väljaandmise eeldatava lõpetamiseni 2021. aasta lõpus.

Paljudes praegu kehtivates laenu-, hoiu- ja tuletislepingutes pole kehtestatud intressimäära võrdlusaluse (nagu LIBOR) väljaandmise püsiva lõpetamise puhuks varumäära, mis võimaldab pooltel jätkata oma lepinguliste kohustuste täitmist.

Kui parandusmeetmeid pole ette nähtud, on laialdaselt kasutatava intressimäära võrdlusaluse väljaandmise lõpetamisel negatiivsed tagajärjed ELi järelevalvealustele isikutele ja nende lepingute vastaspooltele, kellelt või kellele nad rahalisi vahendeid laenavad. Kõik vastaspoolad, kellega on sõlmitud sellist võrdlusalust järgivad lepingud, mis väljaandmise lõpetamise kuupäeval endiselt kehtivad, seisavad silmitsi õiguskindlusetusega oma lepinguliste kohustuste kehtivuse ja täitmise seisukohast. Lepingud, mida laialdaselt kasutatava intressimäära võrdlusaluse väljaandmise lõpetamine mõjutab, puudutavad muu hulgas järgmist: 1) järelevalvealuste isikute emiteeritud võlakirjad; 2) võlad järelevalvealuste isikute bilansis; 3) laenud; 4) hoiused ja 5) tuletislepingud. Suures osas laialdaselt kasutatavaid intressimäära võrdlusaluseid järgivates finantslepingutes osalevad võrdlusaluste määruse kohaldamisalasse kuuluvad järelevalvealused isikud. Õiguskindlusetus ja võimalik kahjulik majanduslik mõju, mis võib kaasneda raskustega lepinguliste kohustuste täitmisel, ohustab liidu finantsstabiilsust.

Et maandada lepingute rakendamise nurjumise riski ja sellega kaasnevat ohtu finantsstabiilsusele, on eri valuutapiirkondade keskpangad loonud töörühmad, et esitada soovitus varumäära kohta, mida kohaldataks selliste varasemate lepingute suhtes, mis järgivad kaotavat intressimäära võrdlusalust ning mida poleks võimalik selle võrdlusaluse väljaandmise püsiva lõpetamise kuupäevaks uuesti läbi vaadata. Näiteks Ameerika Ühendriikide alternatiivse viiteintressimäära komitee (Alternative Reference Rate Committee, ARRC) on soovitanud kaskaadi põhimõttel lähenemist, mis hõlmab asendusmäära arvutamist riskivaba üleööturu intressimäära (SOFR) põhjal, millele lisatakse korrigeeritud intressivahe, et asendusmäära majanduslikud omadused oleks võimalikult sarnased kaotatud võrdlusaluse omadega. Nende asendusmäärade eesmärk oleks seega jäljendada võimalikult suurel määral seda, mida lepingupooled soovisid saavutada nende võrdlusaluste järgimisega, mille väljaandmine lõpetatakse.

Kõigis varasemate lepingute asendusmäärasid käsitlevates soovitustes on teadlikult tehtud poliitiline valik, et ükski uus leping (määratletud kui pärast võrdlusaluse väljaandmise lõpetamist sõlmitud lepingud) ei tohi järgida asendusmäära. Seda seetõttu, et asendusmäär on tõenäoliselt kaotatava võrdlusaluse sünteetiline versioon ning selle eesmärk on hõlbustada üleminekut uuele määrale. Näiteks USA dollari LIBORi asendusmäära arvutamisel tuginetakse tõenäoliselt laenu riskivabale üleööturu intressimäärale (SOFR), millele lisatakse korrigeeritud intressivahe, et kajastada varasemat intressivahet riskivaba üleööturu intressimäära ja asendatava LIBORi vahel. Kuigi võrdlusaluse sünteetiline versioon peaks

olema varasemate portfelliide likvideerimisel piisavalt stabiilne, ei ole see püsiv lahendus, mis kajastab järelevalvealuse isiku tulevase rahastamiskulusid.

Isegi kui sellised asendusmäärad muutuvad kättesaadavaks, on aga keeruline muuta kõiki kehtivaid varasemaid lepinguid, võttes arvesse LIBORile viitamise sagedust ja lühikest aega, mis on jäänud LIBORi väljaandmise eeldatava lõpetamiseni.

Seepärast on võrdlusaluste määruse reform õige vahend sellise õigusnormidest tuleneva asendusmäära loomiseks, millega leevendatakse õiguskindlust ja finantsstabiilsust mõjutavaid kahjulikke tagajärgi, mis võivad kaasneda sellega, kui LIBORit või mistahes muud võrdlusalust, mille väljaandmise lõpetamine häiriks märkimisväärselt liidu finantsturgude toimimist, enam välja ei anta ja kui asendusmäär pole kättesaadav ega lõimitud varasematesse lepingutesse, milles osalevad võrdlusaluste määruse kohaldamisalasse kuuluvad järelevalvealused isikud.

1.1.2. Hetke vahetuskursid

Kuigi hetke vahetuskursidel on rahvusvahelises majanduses väga tähtis osa, on kättesaadavad vahetuskursid paljude valuutade puhul suures osas reguleerimata ning kajastavad sageli keskpanga rahapoliitikat. Mõnes riigis on keskpangad kehtestanud kontrollid, et piirata hetke vahetuskursside avaldamist väljaspool nende kohalikku jurisdiktsiooni. Lisaks offshore-vahetuskursside avaldamise takistamisele on teatavad riigid kehtestanud kapitalikontrollid, mis piiravad nende valuutade konverteeritavust.

Kuna nende valuutad ei ole vabalt konverteeritavad, on valuutariski maandamise onshore-vahendite (nagu valuuta forward- või vahenduslepingud või valuutaoptsioonid) kättesaadavus piiratud. Nõudlus valuuta volatiilsusega seotud riski maandamise vahendite järele neis riikides ületab onshore-turu pakutavat väikest likviidsust. Seetõttu on Euroopa finantsasutused arendanud tuletisinstrumentide offshore-turge, kus arveldatakse kehtestatud konverteerimispiirangute tõttu riske maandava üksuse alusvääringus, kuigi järgitakse riskimaanduslepingu lõppemise ajal avaldatud vahetuskurssi. Seega maandatakse selliste konverteerimispiirangutega valuutade kõikumise riski offshore-tuletislepingutega. Need hõlmavad finantsinstrumente nagu alusvara ostmisega valuuta forwardlepingud ja alusvara ostmiseta vahetuslepingud.

Kui neid forward- ja vahetuslepinguid pakub ELi järelevalvealune isik (kaupleja pank)¹ ning nendega kaubeldakse ELi kauplemiskohas või ELi kliendi korralduste süsteemse täitja kaudu, kujutab forward- või vahetuslepingu alusel maksmisele kuuluva väljamakse kindlaksmääramiseks kasutatav hetke valuutakurss endast hetkekursi „kasutamist“, mis toob järelevalvealuse isiku tehtud forward- ja vahetuslepingute pakkumise võrdlusaluste määruse kohaldamisalasse.

Võrdlusaluste määruse artiklis 51 sätestatud praeguse üleminekuperioodi lõppedes pole hetke valuutakursside järgimine ELis kaubeldavates valuuta forward- ja vahetuslepingutes enam lubatud. See tähendab, et 2022. aasta alguses on ELi järelevalvealustel isikutel risk kaotada juurdepääs paljudele väljaspool ELi hallatavatele avalikul poliitikal põhinevatele määradele, sealhulgas hetke vahetuskurssidele, millele nad viitavad äriühingutest vastaspooltele

¹ Järelevalvealune isik vastavalt võrdlusaluste määruse artikli 3 lõike 1 punkti 17 alapunktis b esitatud määratlusele. Ühtlasi tuleb märkida, et võrdlusalust kasutavana käsitatakse üksnes tuletisinstrumenti pakkuvat kaupleja panka, mitte lõpp-äriklienti, kes soovib oma valuutariski maandada.

pakutavates tuletislepingutes, mille eesmärk on aidata neil hallata valuutariski igapäevast maandamist.

See probleem on kiireloomuline, kuna peaaegu mitte ükski muu jurisdiktsioon peale ELi ei reguleeri hetke vahetuskursse. Reguleerimise puudumise tõttu ei saaks seega kohaldada hetke vahetuskursside suhtes võrdlusaluste määruse kohast samaväärsuse hindamist. Samuti ei saa neid võrdlusaluste määruse kohaselt liidus kasutamiseks tunnustada ega kinnitada, sest need mõlemad mehhanismid eeldavad teatavat reguleerimist ja järelevaatamist. Kokkuvõttes pole hetke vahetuskursid üleminekuperioodi lõppedes sobivad kandidaadid samaväärseks tunnistamiseks, nende kinnitamiseks ega tunnustamiseks.

Käesolevas ettepanekus tehakse seega võrdlusaluste määruse kohaldamisalas sihtotstarbelised muudatused tagamaks, et Euroopa äriühingutel säilib juurdepääs vahenditele selliste valuutade volatiilsusest tulenevate riskide maandamiseks, mis ei ole vabalt nende alusvääringusse konverteeritavad, tagades seeläbi nende äriühingute äritegevuse sujuva jätkumise välismaal pärast üleminekuperioodi lõppu 2021. aasta lõpus.

1.2. Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega

Euroopa Liidu finantsteenuste poliitikaga edendatakse õiguskindlust ja finantsstabiilsust. See poliitikaeesmärk laieneb lepingutele, mis on olulised liidu pangandussektori rahastamiseks. Osana kapitaliturgude liidu tegevuskavast püüab liit luua õigusraamistiku, millega on tagatud äriklientide laenude, ELi pangandussektoris emiteeritavate võlakirjade ja väärtpaberistamise stabiilsus.

Võttes arvesse LIBORi väljaandmise eeldatavat lõpetamist pärast 2021. aasta lõppu, seisavad Euroopa Liidu järelevalvealused isikud silmitsi õiguskindlusetusega sadade tuhandete finantslepingute puhul. Et vältida kahjulikke tagajärgi Euroopa pangandussektori laenuandmisvõimele, on vaja varakult esitada selgitusi sellise õigusnormidest tuleneva asendusmäära kättesaadavuse kohta, mida järelevalvealused isikud saavad kasutada kõigis LIBORit järgivates lepingutes, mille lõpptähtaeg on pärast 2021. aasta lõppu. Võrdlusaluste määruse kavandatavad muudatused täiendavad seega kapitaliturgude liidu algatust ja uuemaid algatusi, mille eesmärk on kiirendada taastumist COVID-19 pandeemia majanduslikest tagajärgedest.

1.3. Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega

Kooskõlas finantsstabiilsuse nõukogu soovitustega on kriitilise tähtsusega võrdlusaluste, nagu IBORi määrad, reform komisjoni kapitaliturgude liidu tegevuskavas üks põhiülesannetest. Kriitilise tähtsusega võrdlusaluse väljaandmise korrapäraseks lõpetamiseks valmistumisega toetatakse üht kapitaliturgude liidu vahearuandes kehtestatud põhieesmärkidest, nimelt kapitaliturgude kasutamist pankade laenuandmisvõime ja ettevõtlussektori stabiilse rahastamise tugevdamiseks.

Pankadevahelised laenuintressimäärad on olulised indeksid, mida kasutatakse äriühingute laenude intresside arvutamiseks, aga ka lühiajaliste ja keskmise tähtajaga võlakirjade emiteerimiseks ning võlapositsioonide maandamiseks. Seega mõjutab pankadevaheliste intressimäärade kättesaadavus ja õiguskindlus pankade võimet anda laene reaalmajandusele ja täita oma põhifunktsioone.

Käesoleva ettepanekuga võetakse kasutusele mitmesugused vahendid tagamaks, et laialdaselt kasutatava pankadevahelise intressimäära väljaandmise lõpetamine ei mõjuta liigselt

pangandussektori võimet rahastada ELi äriühinguid ega sea seega ohtu üht kapitaliturgude liidu põhieesmärkidest. Samuti tuleb kavandatud meetmeid vaadelda kui meetmeid, millega toetatakse „inimeste hüvanguks toimivat ELi majandust“, mis on üks komisjoni 2020. aasta tööprogrammis esitatud üldeesmärkidest. Pangalaenu andmine jaeklientidele on majanduse oluline osa, millega teenitakse inimeste vajadusi. Jaelaenu puhul järgitakse IBORI intressimäärasid, mille muutumisest olenevad laenumaksed, mis on paljudel inimestel üks peamistest teguritest, mida võetakse arvesse oma rahaasjade korraldamisel. Tagades vahendid õiguslikult korrektseks üleminekuks IBORI intressimääradelt, toob see algatus kasu jaeklientidele, kellel on selliste intressimääradega seotud laene.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

2.1. Õiguslik alus

Võrdlusaluste määrase vastuvõtmise õiguslik alus on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikkel 114. Selliste muudatusettepanekute vastuvõtmine, mille eesmärk on suurendada käesoleva määrase tõhusust, andes volitused tagada lepingute järjepidevus liidus süsteemselt olulise korraldatud näitaja lõpetamise korral ja vähendades teatavate korraldatud näitajate ulatust, peaks samuti kuuluma sama õigusliku aluse alla.

Eelkõige on ELi toimimise lepingu artikliga 114 antud Euroopa Parlamendile ja nõukogule pädevus võtta liikmesriikides nii õigus- kui ka haldusnormide ühtlustamiseks meetmeid, mille eesmärk on siseturu rajamine ja selle toimimine. ELi toimimise lepingu artikkel 114 võimaldab ELil võtta meetmeid, millega kaotada praegused tõkked põhivabaduste kasutamisele ja ühtlasi vältida selliste tõkete tekkimist (sh selliste tõkete tekkimist, mis teevad siseturu eeliste täieliku kasutamise ettevõtjatele (sh investoritele) keeruliseks), kui neid on võimalik piisavalt konkreetselt prognoosida. Seega annab ELi toimimise lepingu artikkel 114 ELile tegutsemisõiguse, et 1) tegeleda lepingute püsijäämise küsimustega, mis tekivad seoses sellise võrdlusaluse väga tõenäolise lõpetamisega, mis on liidus lähitulevikus süsteemselt oluline; ning 2) et tagada hetke vahetuskursside jätkuv kättesaadavus nende kasutamiseks Euroopa Liidus pakutavates riskimaandusvahendites pärast võrdlusaluste määrase kohase üleminekuperioodi lõppu 2021. aasta detsembris.

Täpsemalt tooks liidus süsteemselt olulise võrdlusaluse väljaandmise korrapärase lõpetamise korraldamiseks vajalike mehhanismide puudumine võrdlusaluste määruks tõenäoliselt kaasa ebaühtlase rakendamise või ebaühtlased õiguslikud lahendused liikmesriikides. See tekitaks võrdlusaluste kasutajate ja lõppinvestorite hulgas segadust, põhjustades siseturul häireid ja takistades neid ühtsest turust täit kasu saamast. Seetõttu paistab, et ELi toimimise lepingu artiklile 114 tuginemine on kõige asjakohasem õiguslik alus nende probleemide terviklikuks ja ühtseks lahendamiseks ning killustatuse vältimiseks.

Mis puudutab kolmandate riikide välisvaluuta hetkekursi jätkuvat kättesaadavust ELi kasutajatele, siis selle meetme eesmärk on vältida teatavate ELi sidusrühmade konkurentsivõime ja finantssüsteemi tõhususe kahjustamist liidu majanduse, selle kodanike ja ettevõtjate jaoks, mis muidu toimiks, kui nende kursside suhtes kohaldataks endiselt võrdlusaluste määrust. Selle meetme eesmärk on ka vältida ühtse turu ees seisvaid takistusi, mida võivad põhjustada piiriülest kaubavahetust takistavad asjaolud, mis on tingitud sellest, et kolmanda riigi valuuta hetkekursi ei ole võimalik endiselt kasutada. ELi toimimise lepingu artikkel 114 on seega sobiv õiguslik alus selle koordineeritud dereguleerimise eesmärgi saavutamiseks.

Seega kuuluks ELi mehhanismi loomine varasemate lepingutega tegelemiseks ning erandite tegemise korra kehtestamine hetke vahetuskursside jätkuva järgimise tagamiseks ELi toimimise lepingu artikli 114 kohaselt ELi pädevusse.

2.2. Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Vastavalt subsidiaarsuse põhimõttele (Euroopa Liidu lepingu artikli 5 lõige 3) tuleks ELi tasandil võtta meetmeid ainult juhul, kui liikmesriigid ei suuda kavandatud eesmärgi piisavalt saavutada ning seepärast saab kõnealuseid eesmärgi kavandatud meetmete ulatuse või toime tõttu paremini saavutada ELi tasandil. Mõni võrdlusalus on riiklik, aga võrdlusaluste sektor tervikuna on nii võrdlusaluste korraldamise kui ka kasutamise poolest rahvusvaheline. Probleemidel, mis puudutavad liidus süsteemselt olulisi võrdlusaluseid ja muude kui ELi võrdlusaluste kasutamist, on oma olemuselt Euroopa mõõde.

Küsimusi, mida käesoleva seadusandliku ettepanekuga soovitakse lahendada, ei olnud võimalik lahendada liikmesriikide individuaalsete meetmetega. Seoses selliste võrdlusaluste nõuetekohase likvideerimise küsimusega, mille lõpetamine põhjustaks märkimisväärsed häireid liidu finantsturgude toimimises, võivad liikmesriigid sekkuda selliste õigusaktide kehtestamisse, milles on märgitud riiklik asendusmäär lõpetamisel võrdlusalusele vastavates lepingutes. Siiski on tõenäoline, et liikmesriikide individuaalsete meetmetega lahendatakse tuvastatud probleeme ainult osaliselt (eelkõige seetõttu, et mõned liikmesriigid võivad õigusakte vastu võtta, teised aga mitte). Lisaks põhjustaksid liikmesriikide eri lähenemisviisid vanade lepingute asendusmääradele ühtse turu killustumist. Seega on sidususe tagamiseks ja ühtse turu toimimise edasiseks parandamiseks vaja võtta ELi tasandil meetmeid, et kehtestada ühtlustatud korraldus üleminekukord süsteemselt olulistele võrdlusalustele, mis toimivad kogu liidus varasemate lepingute puhul. Täpsemalt võivad riigi tasandil võetavad meetmed seoses korraldatud näitajatega, mille lõpetamine põhjustaks märkimisväärsed häireid liidu finantsturgude toimimises, viia eri eeskirjade killustumiseni, luua siseturul ebavõrdsed tingimused ning tuua kaasa ebajärjepideva ja kooskõlastamata lähenemisviisi. Liikmesriikide eeskirjade killustatus takistaks paljude piiriüleste võla-, laenu- või tuletistehingute puhul kasutatavate võrdlusaluste ühesugust käsitlemist ja muudaks seega selliste tehingute haldamise keerulisemaks.

ELi tasandi meetmeid on vaja ka selleks, et tagada hetke vahetuskursside jätkuv kasutamine, sest need on juba hõlmatud Euroopa tasandil vastu võetud määrusega (võrdlusaluste määrus) ning riigi tasandi meetmetest ei piisaks selle eesmärgi saavutamiseks.

2.3. Proportsionaalsus

Võrdlusaluste määrase kavandatud muudatused on proportsionaalsed, nagu nõutud Euroopa Liidu lepingu artikli 5 lõikes 4. Ettepanekus järgitakse proportsionaalset lähenemisviisi, millega tagatakse, et järelevalvealustele isikutele, kes kasutavad süsteemseid võrdlusaluseid, kehtestatakse piiratud uued kohustused, mille suhtes juba kohaldatakse võrdlusaluste määrase nõudeid.

Samuti on süsteemse olulisusega võrdlusaluste väljaandmise lõpetamise menetluse eesmärk tagada selgus ja õiguskindlus nende võrdlusaluste kasutajatele, kellel ei pruugi olla võimalik oma varasemaid lepinguid muuta või uuesti läbi vaadata. Finantssektor ja nii äriühingutest kui ka kodanikest lõppkliendid peaksid seega käesoleva muutmismäärusega tehtavatest täiustustest märkimisväärselt kasu saama.

2.4. Vahendi valik

Võrdlusaluste määrase muutmine on kõige asjakohasem õiguslik vahend teatavate võrdlusaluste määrasega reguleeritavate ja ELis laialdaselt kasutatavate IBORide tõenäolisest kadumisest tulenevate probleemide lahendamiseks.

Seega vähendab vahetult kohaldatava ja riigisisest õigusakti mittevajava määrase kasutamine võimalust, et liikmesriikide tasandi pädevad asutused võtavad erinevaid meetmeid, ning tagab ühtse lähenemisviisi ja suurema õiguskindluse kogu liidus.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

3.1. Konsulteerimine sidusrühmadega

Komisjon on korraldanud ulatuslikud konsultatsioonid mitmesuguste sidusrühmade rühmadega, et saada terviklik ülevaade seisukohtadest, mis võivad turuosalistel olla seoses käesolevas määrukses käsitletud probleemidega.

18. märtsil avaldas finantsstabiilsuse, finantsteenuste ja kapitaliturgude liidu peadirektoraat esialgse mõjuhinna, mille eesmärk oli teavitada sidusrühmi määruks (EL) 2016/1011 (võrdlusaluste määruks) läbivaatamise ulatusest ning kirjeldada erinevaid kaalutavaid poliitikavariante. Konsultatsiooniperiood lõppes 15. aprillil 2020. Komisjon sai 22 vastust, enamik eraettevõtjatelt ja ettevõtjate ühendustelt.

26. novembril 2019 korraldas komisjon seminari kolmel põhiteemal.

- (1) Esimene rühm arutas, kas reguleerimisasutustel on olemas vajalikud vahendid, et säilitada, toetada ja võib-olla muuta metoodikat, millele kriitilise tähtsusega võrdlusaluste puhul tuginetakse.
- (2) Teine rühm arutas üksikasjalikumalt, kas võrdlusaluste määruks on sobiv vahend, et toetada üleminekut praegustelt pankadevahelistelt (IBOR) intressimääradelt uutele riskivabadele määradele, hinnates ka, kas võrdlusaluste määruks piisab, et toetada üleminekut EONIA-lt €STRile.
- (3) Kolmas rühm andis valdkondadevahelise ülevaate sellest, kas võrdlusaluste määruks kohaldamisala ja kolmandate riikide sätteid tuleks uuesti hinnata.

11. oktoobril käivitas finantsstabiilsuse, finantsteenuste ja kapitaliturgude liidu peadirektoraat avaliku konsultatsiooni, mille eesmärk oli toetada võrdlusaluste määruks läbivaatamist. Sidusrühmadel oli kuni 31. detsembrini 2019 aega väljendada oma seisukohti EU Survey portaalis.

Lisaks seminarile ja avalikule konsultatsioonile, mida on üksikasjalikumalt kirjeldatud punktides 2.1 ja 2.2, on komisjon osalenud aktiivselt töös, mida viib ellu euroala riskivabade intressimäärade töörühm, kuhu kuuluvad erasektori sidusrühmad, sealhulgas sisendandmete esitajad ning võrdlusaluste haldurid ja kasutajad, aga ka Euroopa Keskpank, kes osutab sekretariaaditeenused, ja ESMA ning Belgia finantsteenuste ja -turgude järelevalveasutus, kellel on koos Euroopa Komisjoniga vaatlaja staatus; komisjon on osalenud, et teha kindlaks sidusrühmade mitmesugused kaalutlused, mida tuleks silmas pidada parimate poliitikavahendite väljatöötamisel kriitilise tähtsusega võrdlusaluste väljaandmise

korrapäraseks lõpetamiseks. Samuti kuulub komisjon finantsstabiilsuse nõukogu ametlikku sektoripõhisesse juhtrühma (Official Sector Steering Group), kuhu kuuluvad ka keskpankade ja reguleerimisasutuste kõrgemad ametnikud, tänu millele komisjonil on hea ülevaade rahvusvahelistest avaliku poliitika valdkonna seisukohtadest ülemineku kohta riskivabadele intressimääradele. Peale selle osalevad komisjoni talitused vaatlejana ESMA järelevalvenõukogus ja selle alalistes tehnilistes rühmades, ka võrdlusaluste valdkonna rühmas, kus komisjon on tähelepanelikult jälginud ESMA tööd kriitilise tähtsusega võrdlusaluste kontekstis. Finantsstabiilsuse, finantsteenuste ja kapitaliturgude liidu peadirektoraadil on ühtlasi palju kahepoolseid kontakte mitmesuguste sidusrühmadega, et täiustada veel enam oma analüüsi ja poliitilist lähenemisviisi.

3.2. Ekspertiarvamuste kogumine ja kasutamine

Ettepanek tugineb ELi selliste pädevate asutuste ekspertiarvamustele, kes teevad praegu järelevalvet kriitilise tähtsusega võrdlusaluste haldurite üle, ning ka haldurite endi ekspertiarvamustele. Peale selle jälgib komisjon tähelepanelikult muutusi muudes jurisdiktsioonides, kus valmistatakse samuti IBORi intressimäärade asendamiseks, eelkõige seoses ettevalmistustega finantsstabiilsuse nõukogu ametlikus sektoripõhises juhtrühmas.

Mitmes jurisdiktsioonis on moodustatud ülemineku toetamiseks erasektori töörühmad. Komisjoni on teavitatud nimetatud rühmade kaalutavatest mitmesugustest alternatiividest ning komisjon on võtnud seisukoha, kas neid alternatiive saaks kohaldada ELi olukorras.

3.3. Mõjuhindang

3.3.1. Finantssektori võrdlusaluse väljaandmise korrapärane lõpetamine

Komisjon koostas mõjuhindangu, et selgitada välja, kuidas võtta kõige paremini arvesse varasemaid lepinguid, milles järgitakse laialdaselt kasutatavat kaotatavat intressimäära võrdlusalust ning mida pole võimalik 2021. aasta lõpuks uuesti läbi vaadata (edaspidi „keerulised varasemad lepingud“). Pärast esimest negatiivset arvamust 15. mail 2020 esitas õiguskontrollikomitee 4. juunil 2020 mõjuhindangu kohta positiivse arvamuse.

Kõigi mõjuhindangus käsitletud variantide puhul keskenduti asendusmäära loomisele juhiks, kui mõne laialdaselt kasutatud intressimäära võrdlusaluse väljaandmine lõpetatakse. Asendusmäär tuleneks kas kaotatava võrdlusaluse ümberarvestamisest ajaliselt piiratud asendusmääraks, et toetada varasemate lepingute lõpuleviimist, sellise asendusmäära heakskiitmisest kaotatava võrdlusaluse suhtes pädeva reguleerimisasutuse poolt, sellise asendusmäära avaldamisest, mille suhtes kohaldatakse õigusnormidest tulenevat erandit, või püsiva asendusvõrdlusaluse kehtestamisest kaotatavale võrdlusalusele.

Mõjuhindangus valitud lähenemisviis oli muuta võrdlusaluste määrust, et anda riigi ametiasutusele, kes on pädev laialdaselt kasutatava kaotatava intressimäära võrdlusaluse halduri puhul, regulatiivsed volitused hallata sellise võrdlusaluse väljaandmise korrapärast lõpetamist juhul, kui see võrdlusalus ei kajasta enam aluseks olevat turgu või majandusolukorda. Need volitused hõlmaksid volitust nõuda, et kaotatava võrdlusaluse haldur muudaks metoodikat, millele võrdlusalus tugineb, et tagada võrdlusaluse piisava usaldusväärsuse ja jätkusuutlikkuse säilimine seda võrdlusalust järgivate varasemate lepingute lõpuleviimise toetamiseks, kui pädev reguleerimisasutus järeldab, et võrdlusaluse suutlikkus mõõta aluseks olevat turgu või majandusolukorda on kadunud. Uued võrdlusaluste „ümberarvestamisvolitused“ võimaldaksid pädeval reguleerimisasutusel nõuda metoodika muutmist, kui see on vajalik tarbijate ja liidu finantsstabiilsuse kaitsmiseks.

Pärast mõju hindamise lõpuleviimist tekitavad aga LIBORi reguleerimisasutuse FCA hiljuti väljatoodud piiranguid kahtlust, kas ümberarvestamisvolitused on tõhusad kõigis olukordades, kus ümberarvestuskurss peaks kehtima. Näiteks leiab FCA, et: „... regulatiivne meede LIBORi metoodika muutmiseks ei pruugi olla teostatav igas olukorras, näiteks kui alternatiivse metoodika jaoks vajalikud sisendid ei ole asjaomases vääringus kättesaadavad.“²

On mitu tulemuslikkusprobleemi, mis muudavad ümberarvestamisvolitustele tuginemise vähem tõhusaks.

Esiteks ei pruugi ümberarvestamisvolituste kasutamine olla võimalik kõigis olukordades või kõigi LIBORi valuutade puhul. Näiteks märgib FCA, et konverteerimisõigusi ei saa kasutada, kui alternatiivse metoodika jaoks vajalikud „sisendid“ ei ole asjaomases valuutas kättesaadavad³.

Teiseks ei pruugi ümberarvestamine olla alati võimalik õiguslikel või praktilistel põhjustel. Kuigi FCA mainib juhtumeid, kus halduril ei pruugi olla juurdepääsu usaldusväärsetele sisendandmetele asjaomases valuutas, võivad juurdepääsuga seotud küsimused hõlmata juhtumeid, kus nende sisendite hankimine ja litsentsimine võib osutuda liiga keeruliseks või kulukaks, et õigustada asendusmäära koostamist⁴. Sellisel juhul lõpetatakse võrdlusaluse väljaandmine ilma asendusmäärata.

Kolmandaks, isegi kui ümberarvestamisvolituste andmine on võimalik, võivad sellega kaasneda ebaühtlased tulemused. FCA sõnul eelistatakse mõnel turul, näiteks tuletisinstrumentide ja võlakirjade turul ning suurel osal hetketurgudest, üleminekut üleõõturu intressimääradele, mis asjaomase intressiperioodi lõpus tagantjärele kokku liidetakse. Seevastu keerulistes varasemates tarbimis- ja ekspordilaenude lepingutes, milles on kasutatud kolme, kuue või 12 kuu LIBORi võrdlusaluseid, rakendatakse tulevikku suunatud meedet, mis põhineb eeldatavatel tulevastel intressimääradel. Metoodika muutmisega, mis on ümberarvestamisvolituste kasutamisega lahutamatult seotud, poleks seega võimalik saavutada kõigi praeguste LIBORi kasutajate eelistatud tulemusi. Nagu märgib FCA, oleks seega eelistatud variant sektoris kokku lepitud asendamiskord, sest see hõlmab tõenäolisemalt suuremat hulka lepinguid.

Neljandaks tuginetakse ümberarvestamisvolituste puhul asjaolule, et kaotatava võrdlusaluse haldur ja ümberarvestamise tulemusel saadud võrdlusaluse haldur on üks ja sama õigussubjekt. Selline nõue võimaldaks riskivaba intressimäära tööühmadel – kes esitavad soovitusi sektoris kokku lepitava asendusmäära kohta – soovitada üksnes sellist asendusmäära, mille koostab kaotatava võrdlusaluse haldur. Eelkõige piiriülestes olukordades, kus riskivaba intressimäära tööühm tegutseb teistsuguses jurisdiktsioonis kui kaotatava võrdlusaluse (nt LIBOR USA dollarites lepingute puhul) haldur, ei pruugi see sobida. Samuti piiraks selline nõue tarbetult määra, mida riskivaba intressimäära tööühmadel on võimalik kõige sobivama asendusvõrdlusalusena soovitada.

² <https://www.fca.org.uk/news/statements/fca-statement-planned-amendments-benchmarks-regulation>

³ <https://www.fca.org.uk/markets/transition-libor/benchmarks-regulation-proposed-new-powers>

⁴ Ümberarvestuskursi esitamine hõlmaks uute sisendandmete hankimist, uue arvutusmeetodi väljatöötamist ning järelevalvemenetluste ja avaldamisvahendite loomist. Kõik need muudatused eeldavad tehnoloogia ja menetluste arendamist ning vaja võib olla leppida kokku uues andmete esitamise korras kolmandatest isikutest sisendandmete esitajatega, kelle hulka ei kuulu ümberarvestuskursi haldur.

Eeltoodut silmas pidades on valitud lähenemisviisi kohandatud, et komisjonil oleks vajalikud õiguslikud volitused tagamaks, et võrdlusaluse puhul, mille väljaandmise lõpetamine häiriks märkimisväärselt liidu finantsturgude toimimist, on võimalik määrata asendusmäär piisavalt paindlikult, et võtta arvesse kõiki võimalikke olukordi.

Ümberarvestamisvolitused on seega asendatud Euroopa Komisjoni volitusega määrata õigusnormidest tulenev asendusmäär võrdlusalusele, mille väljaandmise lõpetamine häiriks märkimisväärselt liigu finantsturgude toimimist. Euroopa Komisjonil oleks asendusmäära määramise volituste rakendamisel võimalik võtta arvesse sektoris kokku lepitavaid asendusmäärasid, mida tõenäoliselt soovivad riskivaba intressimäära töörühmad, kelle mitme valuutapiirkonna keskpangad on kokku kutsunud. Lähenemisviisi muutmine on õigustatud tagamaks, et sobiv sektoris kokku lepitav asendusmäär on kättesaadav kasutamiseks kõigis lepingutes, mille on sõlminud ELi järelevalvealune isik. Asendusmäär peaks olema kättesaadav kõigi varasemate lepingute puhul, olenemata võimalikest kasutus- või ajapiirangutest, mis võivad olla seotud liiduvälise reguleerimisasutuse kehtestatud ümberarvestuskursi kasutamisega.

3.3.2. *Variandid ELi tasandi riskijuhtimisvahendite kadumise vältimiseks*

Et säilitada võimalus maandada valuutariski nii ELi finantssektoris kui ka muudes sektorites, analüüsiti mõjuhinnangus nelja varianti, mis kõik kujutasid endast sihtotstarbelisi väljaarvamisi võrdlusaluste määrase kohaldamisalast; seejuures kaaluti, kas arvata välja teatavad hetke vahetuskursi võrdlusalused või riskimaandamisinstrumendid, mille puhul tuginetakse väljamaksete arvutamisel neile võrdlusalustele.

Üks variant – kõigi kolmandate riikide võrdlusaluste väljaarvamine peale nende, mida käsitatakse liidu finantsstabiilsuse seisukohast kriitilistena – jäeti kõrvale juba varases etapis, sest leiti, et see polnud nii hästi kooskõlas võrdlusaluste määrase puhul rakendatud algse lähenemisviisiga näha ette kõigi kolmandate riikide võrdlusaluste täielik hõlmatus; võrdlusaluste määrase üle peetavate läbirääkimiste ajal oli kõikehõlmav lähenemisviis konkreetne poliitiline eesmärk.

Kolmest ülejäänud variandist osutus kõige eelistatumaks õigusnormidest tuleneva erandi kehtestamine kolmandate riikide hetke vahetuskursside suhtes. Seda lähenemisviisi peeti parimaks, et võimaldada ELi järelevalvealustel isikutel jätkata kolmandate riikide hetke vahetuskurssidele viitamist mittekonverteeritavate valuutade puhul ELi tasandi forvardlepingutes. Samal ajal tagataks sellega järjepidevuse säilimine võrdlusaluste määruks ning reguleerimisasutused ei peaks üksikuid forvardlepinguid heaks kiitma. Avalikul poliitikal põhinevate määrade väljaarvamine kuulub juba võrdlusaluste määrase lähenemisviisi juurde – keskpankade avaldatavate ametlike intressimäärade väljaarvamise vormis. Kui erand sõnastatakse vajaliku paindlikkust silmas pidades, saaks seda rakendada ka muude poliitiliste määrade suhtes, mida korraldatakse asjaomastes kolmandates riikides raha- või muu poliitika eesmärkidel keskpankade või muude poliitikakujundajate (nt riigikassad) juhatuse ja kontrolli all. See variant on ühtlasi tulevikukindlam kui teised kaks. Selle variandiga lahendatakse ka üks võrdlusaluste määrase koostamisel tehtud viga ehk nõue, et võrdlusaluste määruks oleksid kooskõlas kolmandate riikide hetke vahetuskursid, mis on nii volatiilsed, et välja on kujunenud ELi-tasandi forvardlepingute turg just selleks, et maandada asjaomaste hetke vahetuskursside volatiilsuse riski.

3.4. Põhiõigused

Ettepanekus austatakse põhiõigusi ja järgitakse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhimõtteid, eelkõige tarbijakaitse kõrge taseme tagamist kõigi ELi kodanike jaoks (artikkel 38). Ilma korrapärase üleminekuta IBORi asendusmääradele mõjutaks IBORi väljaandmise lõpetamine jaekliente negatiivselt, eelkõige teatavates liikmesriikides, kus kasutatakse rohkem selliseid hüpoteegi seadmise lepinguid, milles järgitakse ujuvaid intresse.

4. MÕJU EELARVELE

Sellel algatusel pole mõju ELi eelarvele.

5. MUU TEAVE

5.1. Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Komisjon teeb ettepaneku kehtestada järelevalvekava, et hinnata, kas kavandatud muudatustega saavutatakse soovitud tulemused.

5.1.1. Järelevalve seoses korrapärase üleminekuga IBORi intressimääradelt

Käesolevas seadusandlikus ettepanekus nõutakse, et järelevalvealuste isikute pädevad asutused, kes kasutavad asendatud võrdlusalust, jälgiksid, kas asendamise tulemusel on viidud miinimumini lepingute rakendamise nurjumine või mistahes muu kahjulik mõju majanduskasvule ja liidus tehtavatele investeeringutele. Nad peavad selle mõju kohta iga aasta komisjonile ja ESMA-le aru andma.

5.1.2. Järelevalve seoses hetke vahetuskurssidega

Käesolevas seadusandlikus ettepanekus nõutakse, et selliste järelevalvealuste isikute pädevad asutused, kes kasutavad kolmandate riikide vahetuskursi võrdlusaluseid, mille komisjon on võrdlusaluste määruse kohaldamisalast välja arvanud, teataksid komisjonile ja ESMA-le vähemalt iga kahe aasta tagant selliste tuletislepingute arvust, milles on kasutatud sellist vahetuskursi võrdlusalust, et maandada kolmanda riigi valuuta volatiilsusega seotud riske.

5.2. Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus

5.2.1. Finantssektori võrdlusaluse väljaandmise korrapärane lõpetamine

Võrdlusaluste määruse kavandatud muudatuste eesmärk on vähendada õiguskindlusetust ja riske finantsstabiilsusele. Osana sellest lähenemisviisist kehtestatakse volitused määrata õigusnormidest tulenev asendusmäär, mis asendab kõiki viiteid võrdlusalusele, mille väljaandmise lõpetamine häiriks märkimisväärselt liidu finantsturgude toimimist. Kõik viited võrdlusalusele, mille väljaandmine lõpetatakse, asendatakse õigusnormidest tuleneva asendusmääraga, et vältida kulukaid kohtuvaidlusi või vähemalt viia nende arv miinimumini tänu õiguskindluse tagamisele kõigi lepingute puhul, milles osalevad ELi järelevalvealused isikud. Eelkõige tehtaks õigusnormidest tulenevate kavandatud asendamisvolituste andmisega järgmist: 1) välditaks olukorda, kus sellise lepingu pool, mille osaline on ka järelevalvealune isik, keeldub oma lepinguliste kohustuste täitmisest või väidab, et lepingut on rikutud, kuna lõpetatud on sellise võrdlusaluse väljaandmine, mille väljaandmise lõpetamine häiriks märkimisväärselt liidu finantsturgude toimimist; 2) määrataks kindlaks, et sellist võrdlusaluse

asendusmäär, mida on soovitanud asjaomase valuutapiirkonna keskpanga egiidi all loodud riskivabade intressimäärade töörühm, võib selle võrdlusaluse puhul käsitada õigusnormidest tuleneva asendusmäärana ning 3) tagataks õigusnormidest tulenevat asendusmäärat kasutavatele (järgivatele) järelevalvealustele isikutele kaitse kohtuvaidluste eest.

Võrdlusaluste määruse kavandatud muudatustega saavutatakse need eesmärgid, kui Euroopa Komisjonile antakse volitus määrata kindlaks õigusnormidest tulenev asendusmäär, mis asendaks kaotatavat võrdlusalust juhul, kui: 1) leping ei sisalda varusätteid väljaandmise püsiva lõpetamise kohta; 2) selle võrdlusaluse väljaandmise lõpetamine häiriks märkimisväärselt liidu finantsturgude toimimist. Selliste lepingute suhtes, milles ei osale ükski võrdlusaluste määruse kohaldamisalasse kuuluv järelevalvealune isik, õigusnormidest tulenevat asendusmäärat ei kohaldataks. Et ka neid lepinguid arvesse võtta, innustatakse liikmesriike kehtestama õigusaktidest tulenevad asendusmäärad. Neid õigusaktidest tulenevaid asendusmäärasid kohaldataks lepingute suhtes, mille on sõlminud kaks finantssektorivälist vastaspoolt, kelle suhtes kohaldatakse asjaomase jurisdiktsiooni õigusakte. Asjakohasel ajal kavatseb Euroopa Komisjon võtta vastu soovitus, milles innustatakse liikmesriike valima ELi järelevalvealuste isikute suhtes kohaldatava asendusmäärat oma riigisiseste õigusnormide kohaseks asendusmääraks.

Kuna nende uute volituste põhieesmärk on tagada õiguskindlus võrdlusalust järgivate olemasolevate lepingute puhul, mille lõpetamine põhjustaks märkimisväärselt häireid liidu finantsturgude toimimises, näib olevat sidus, et järelevalvealuse üksuse pädevad asutused, kes kasutavad asjaomast võrdlusalust, on kohustatud jälgima, kas järelevalvealuste isikute sõlmitud lepingute seadusjärgsed asendusmäärad on vähendanud kohtuvaidlusi või selliste lepingute rikkumist, ning esitama igal aastal komisjonile aruande oma järelduste kohta.

Liidus süsteemselt oluliste võrdlusaluste väljaandmise lõpetamist käsitlevate võrdlusaluste määruse sätete kavandatud muudatustel on kolm põhisuunda.

Esiteks kehtestatakse võrdlusaluste määruse kavandatavate muudatustega õigusnormidest tulenev volitus, mille alusel Euroopa Komisjon määrab kindlaks asendusmäärat juhul, kui võrdlusalust, mille väljaandmise lõpetamine häiriks märkimisväärselt liidu finantsturgude toimimist, enam välja ei anta. Seda volitust saab kasutada olenemata sellest, kus võrdlusalus on heaks kiidetud ja avaldatud. Õigusnormidest tuleneva asendusmäärat kindlaksmääramisel võtab Euroopa Komisjon arvesse soovitusi, mille on esitanud riskivaba intressimäärat töörühmad, kes tegutsevad selliste keskpankade egiidi all, kes vastutavad valuuta eest, mille suhtes kaotatava võrdlusaluse kohased intressimäärad kehtivad.

Teiseks asendatakse selle õigusnormidest tuleneva asendusmääraga ELi järelevalvealuste isikute sõlmitud lepingutes õigusnormide alusel kõik viited võrdlusalusele, mille väljaandmine lõpetatakse. Et õigusnormidest tulenevat asendusmäärat kasutada, peavad kaotatavat võrdlusalust järgivad lepingud olema asendusmäärat jõustumise ajal kehtivad, samas kui lepingutes, mis on sõlmitud pärast asendusmäärat kehtestamiseks vastu võetud rakendusakti jõustumist, pole lubatud õigusnormidest tulenevat asendusmäärat järgida.

Kolmandaks innustatakse liikmesriike võtma vastu riiklikud õigusnormidest tulenevad asendusmäärad selliste lepingute puhul, milles ELi järelevalvealused isikud ei osale. Asjakohasel ajal võib Euroopa Komisjon esitada soovitus, et riiklikud õigusnormidest tulenevad asendusmäärad oleksid identsed selle õigusnormidest tuleneva asendusmääraga, mis on kindlaks määratud lepingute puhul, milles osalevad ELi järelevalvealused isikud.

Järgnevas ülevaates kirjeldatakse kavandatava õigusnormidest tuleneva asendusmäära põhikomponente ja selle mõju lepingusätetele.

Õigusnormidest tuleneva asendusmäära kohustuslik kasutamine	1) varasemad lepingud, mis ei sisalda lepingulisi varukriteeriume; 2) varasemad lepingud, mis sisaldavad üksnes varusätteid võrdlusaluse ajutise peatamise kohta, mille lõpetamine põhjustaks märkimisväärsed häireid liidu finantsturgude toimimises; 3) varasemad lepingud, mis sisaldavad varuvarianti, mis viitab punktis 2 nimetatud võrdlusalustele (nt eespool osutatud võrdlusaluste viimane kindlaksmääramine).
Õigusnormidest tuleneva asendusmäära valikuline kasutamine (osalemine)	Varasemad lepingud, milles on antud pooltele võimalus valida varumäärade vahel; Varasemad lepingud, milles ei osale ükski võrdlusaluste määruse kohaldamisalasse kuuluv järelevalvealune isik.
Vastastikku kokku lepitud loobumine	Pooled, kes on oma viited võrdlusalusele uuesti läbi vaadanud ja valinud muu asendusmäära.
Käivitavad sündmused	Õigusnormidest tulenev asendusmäär muutuks kohaldatavaks või kättesaadavaks kolme käivitava sündmuse korral: 1) võrdlusaluse halduri avalik avaldus või tema nimel tehtud avalik avaldus, milles antakse teada, et haldur on püsivalt lõpetanud või lõpetab püsivalt võrdlusaluse väljaandmise; 2) võrdlusaluse haldurile tegevusloa andmiseks pädeva reguleerimisasutuse avalik avaldus, milles antakse teada, et võrdlusaluse haldur on püsivalt lõpetanud või lõpetab püsivalt võrdlusaluse väljaandmise; 3) võrdlusaluse haldurile tegevusloa andmiseks pädeva reguleerimisasutuse avalik avaldus, milles antakse teada, et võrdlusalus on püsivalt ja pöördumatult kaotanud oma suutlikkuse kajastada aluseks olevat turgu või majandusolukorda.
Õigusnormidest tuleneva asendusmäära kohaldamisala	Kõik lepingud, milles viidatakse kaotatavale võrdlusalusele ja mis hõlmavad vastaspoolena ELi järelevalvealust isikut. Vastastikku kokku lepitud loobumine jääb kättesaadavaks, ka järelevalvealuste isikute jaoks.
Kaasnevad meetmed	Euroopa Komisjon teeb ettepaneku esitada soovitusel, milles kutsutakse liikmesriike üles täiendama järelevalvealuste isikute kasutatavat õigusnormidest tulenevat asendusmäära riigisiseste õigusaktidega, milles nõutakse õigusnormidest tuleneva ELi asendusmäära kasutamist finantssektoriväliste vastaspoolte vahelistes lepingutes, mille suhtes kohaldatakse nende jurisdiktsiooni õigusakte.

Õigusnormidest tulenev asendusmäär muutuks kohaldatavaks mistahes käivitava sündmuse puhul kolmest objektiivsest sündmusest, mida on kirjeldatud tabelis eespool.

5.2.2. Konkreetsete vahetuskursi võrdlusaluste väljaarvamine

Kavandatud muudatuste eesmärk on arvata konkreetsed kolmandate riikide hetke vahetuskursi võrdlusalused määruse kohaldamisalast välja, kui need vastavad teatavatele kriteeriumidele. Võrdlusaluste määruse artiklis 2 esitatud erandite loetelu täiendatakse komisjoni kindlaksmääratud hetke vahetuskursi võrdlusalustega (uus lõike 1 punkt i). Sellega kaasneks säte, milles täpsustatakse, kuidas komisjon võib oma volitusi kasutada ning millised on kriteeriumid nõuetele vastavate hetke vahetuskursi võrdlusaluste väljaarvamiseks võrdlusaluste määruse kohaldamisalast (artikli 2 uued lõiked 3 ja 4). Et hetke vahetuskursi võrdlusalus vastaks väljaarvamise nõuetele, peavad olema täidetud järgmised tingimused: 1) sellega tuleb hinnata sellise kolmanda riigi valuuta hetke vahetuskursi, mis ei ole vabalt konverteeritav, ning 2) seda peavad ELi järelevalvealused isikud sageli, süsteemselt ja korrapäraselt kasutama arvelduskursina, et arvutada valuuta forward- või vahetuslepingute kohaselt väljamakstavaid summasid. Et komisjonil oleks kogu vajalik teave kohaldamisalast välja arvatavate võrdlusaluste kindlaksmääramiseks, peavad ESMA ja Euroopa Keskpank esitama komisjonile asjakohase teabe ja oma seisukohad konkreetsete erandi tegemise kriteeriumide kohta.

Et jälgida äsja kehtestatud erandi asjakohasust, peavad pädevad asutused ja järelevalvealused isikud andma komisjonile korrapäraselt aru määrase kohaldamisalast välja jäetud võrdlusaluste kasutamise kohta ELi ettevõtetes ning järelevalvealuste isikute bilansis toimunud muutuste kohta seoses kolmandate riikide vahetuskursside kõikumisest tulenevate riskidega.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

millega muudetakse määrust (EL) 2016/1011 seoses teatavate kolmandate riikide vahetuskursi võrdlusaluste väljaarvamisega määruse kohaldamisalast ning asendusvõrdlusaluste määramisega teatavatele kaotatavatele võrdlusalustele

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

Võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

Võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust⁵,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Et maandada vahetuskursside volatiilsuse riski valuutade puhul, mis ei ole kergesti konverteeritavad või mille suhtes kohaldatakse valuutakontrolle, sõlmivad liidu äriühingud alusvara ostmiseta valuuta forvard- ja vahetuslepinguid. Need instrumendid võimaldavad nende kasutajatel kaitsta end selliste välisvaluutade volatiilsuse eest, mis ei ole kergesti konverteeritavad alusvääringsse, näiteks dollaritesse või eurodesse. Kui hetke vahetuskursid pole kättesaadavad valuuta forvard- ja vahetuslepingute kohaste väljamaksete arvutamiseks, avaldub negatiivne mõju liidu äriühingutele, kes ekspordivad tekkivatele turgudele või kellel on sellistel turgudel varasid, ning seetõttu on nad avatud tekkivate turgude vahetuskursside kõikumisest tulenevatele riskidele. Pärast Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/1011⁶ artikli 51 lõigetes 4a ja 4b sätestatud üleminekuperioodi lõppemist ei ole enam võimalik kasutada muu kolmanda riigi halduri kui keskpanga pakutud hetke valuutakursse.
- (2) Et võimaldada liidu äriühingutel jätkata oma äritegevust, maandades samas valuutariski, on alusvara ostmiseta forvard- või vahetuslepingutes viidatud hetke

⁵ ELT C ..., ..., lk ...

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2016. aasta määrus (EL) 2016/1011, mis käsitleb indekseid, mida kasutatakse võrdlusalustena finantsinstrumentide ja -lepingute puhul või investeerimisfondide tootluse mõõtmiseks, ning millega muudetakse direktiive 2008/48/EÜ ja 2014/17/EL ning määrust (EL) nr 596/2014 (ELT L 171, 29.6.2016, lk 1).

vahetuskursid, mida kasutatakse lepinguliste väljamaksete arvutamiseks, määruse (EL) 2016/1011 kohaldamisalast välja arvatud.

- (3) Et määrata kindlaks teatavad kolmandate riikide hetke vahetuskursid, mis määruse (EL) 2016/1011 kohaldamisalast välja arvatakse, tuleks delegeerida komisjonile Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 290 kohane õigus võtta vastu õigusakte seoses mittekonverteeritavate valuutade hetke vahetuskursside väljaarvamisega juhul, kui asjaomast hetke vahetuskurssi kasutatakse alusvara ostmiseta valuuta forvard- või vahetuslepingute kohaste väljamaksete arvutamiseks. Eriti oluline on, et komisjon korraldaks oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid peetaks kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada võrdne osalemine delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, kus arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (4) Ühendkuningriigi finantsinspeksioon (Financial Conduct Authority, FCA) on teatanud, et ta lõpetab 2021. aasta lõpuks ühe kõige olulisema intressimäära võrdlusaluse, Londoni pankadevahelise intressimäära (LIBOR) väljaandmise toetamise. Alates Ühendkuningriigi liidust väljaastumiseks ette nähtud üleminekuperioodi lõppemisest 31. detsembril 2021 ei kvalifitseeru LIBOR enam kriitilise tähtsusega võrdlusaluseks. LIBORi väljaandmise lõpetamine võib siiski tuua kaasa negatiivsed tagajärjed, mis häirivad märkimisväärselt liidu finantsturgude toimimist. Liidus on võlgade, laenude, tähtajaliste hoiuste ja tuletisinstrumentide valdkonnas sõlmitud hulk LIBORit järgivaid lepinguid, mille lõpptähtaeg on pärast 31. detsembrit 2021 ja milles pole tõhusaid varusätteid LIBORi väljaandmise lõpetamise puhuks. Paljusid neist lepingutest pole võimalik uuesti läbi vaadata, et enne 31. detsembrit 2021 lepingusse varusätted lisada. LIBORi väljaandmise lõpetamine võib seega liidu finantsturgude toimimist märkimisväärselt häirida.
- (5) Et võimalik oleks korrapäraselt lõpule viia sellised lepingud, milles on viidatud laialdaselt kasutatavale võrdlusalusele, mille väljaandmise lõpetamisega võivad kaasned negatiivsed tagajärjed, mis häirivad märkimisväärselt liidu finantsturgude toimimist, ning juhaks, kui selliseid lepinguid pole võimalik uuesti läbi vaadata, et need sisaldaksid võrdlusaluse väljaandmise lõpetamise ajaks varumäära, tuleks sätestada selliste võrdlusaluste väljaandmise lõpetamise raamistik. See raamistik peaks hõlmama mehhanismi, mille eesmärk on minna sellistes lepingutes üle sobivatele asendusvõrdlusalustele. Asendusvõrdlusalustega tuleks tagada, et välditakse lepingute rakendamise nurjumist, mis võib tuua kaasa negatiivsed tagajärjed, mis häirivad märkimisväärselt liidu finantsturgude toimimist.
- (6) Et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisevolitused, et ta määraks kindlaks asendusvõrdlusaluse, mida kasutatakse selliste lepingute lõpuleviimiseks, mida pole võrdlusaluse väljaandmise lõpetamise kuupäevaks uuesti läbi vaadatud. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011⁷. Õiguskindlus eeldab,

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli

et komisjon kasutab neid rakendamislavolitusi üksnes täpselt kindlaks määratud käivitavate sündmuste korral, mille puhul näidatakse selgelt, et asendatava võrdlusaluse haldamine ja avaldamine lõpetatakse püsivalt.

- (7) Vajaduse korral peaks komisjon asjakohasel ajal võtma vastu soovituset, milles innustatakse liikmesriike määrama oma õiguses kindlaks asendusmäärat kaotatavale võrdlusalusele, mida järgitakse lepingutes, mille on sõlminud isikud, kes ei ole määruse (EL) 2016/1011 kohaldamisalassee kuuluvad järelevalvealused isikud. Et võtta arvesse lepingute omavahelist seotust, peaks komisjonil olema võimalus soovitada, et riiklikud asendusmäärad oleksid identsed asendusmääraga, mille ta määrab kindlaks järelevalvealuste isikute sõlmitud lepingute puhul.
- (8) Komisjon peaks kasutama oma rakendamislavolitusi üksnes olukordades, kus tema hinnangul võib võrdlusaluse väljaandmise lõpetamine tuua kaasa negatiivsed tagajärjed, mis häirivad märkimisväärselt liidu finantsturgude toimimist. Samuti peaks komisjon kasutama oma rakendamislavolitusi üksnes juhul, kui on saanud selgeks, et asjaomase võrdlusaluse representatiivsust pole võimalik taastada või et võrdlusaluse väljaandmine lõpetatakse püsivalt.
- (9) Nimetatud asendusvõrdlusaluse kasutamine peaks olema lubatud üksnes selliste lepingute puhul, mida pole enne asjaomase võrdlusaluse väljaandmise lõpetamise kuupäeva uuesti läbi vaadatud. Komisjoni määratud asendusvõrdlusaluse kasutamine peaks piirduma lepingutega, mille järelevalvealused isikud on juba sõlminud ajal, mis jõustub rakendusakt, millega asendusvõrdlusalus kindlaks määratakse. Pidades silmas, et see rakendusakt on mõeldud lepingute täitmise jätkumise tagamiseks, ei tohiks asendusvõrdlusaluse määramine mõjutada lepinguid, milles on juba kehtestatud sobiv varusäte.
- (10) Oma rakendamislavolitude kasutamisel asendusvõrdlusaluse määramiseks peaks komisjon võtma arvesse soovitusi, mille on kaotatavat võrdlusalust järgivates olemasolevates finantsinstrumentides ja -lepingutes kasutatavate asendusmäärade kohta esitanud erasektori töörühmad, kes tegutsevad sellise keskpanga egiidi all, kes vastutab valuuta eest, mille suhtes asendusvõrdlusaluse kohased intressimäärad kehtivad. Need soovituset peaksid põhinema ulatuslikel avalikel konsultatsioonidel ja eksperditeadmistel ning kajastama võrdlusaluse kasutajate nõustumist kõige asjakohasema asendusmääraga kaotatavale intressimäärat võrdlusalusele.
- (11) Kuna nende rakendamislavolitude põhieesmärk on tagada järelevalvealustele isikutele õiguskindlus seoses kaotatavat võrdlusalust järgivate olemasolevate lepingutega, peaksid kaotatavat võrdlusalust kasutava järelevalvealuse isiku pädevad asutused jälgima nimetatud varasemate lepingute arvu muutumist ning esitama oma järeldused iga aasta komisjonile ja Euroopa Väärtpaberiturujärelevalvele (edaspidi „ESMA“).
- (12) Seetõttu tuleks määrust (EL) 2016/1011 vastavalt muuta.
- (13) Võttes arvesse asjaolu, et LIBOR pole alates 1. jaanuarist 2021 enam määruse (EL) 2016/1011 tähenduses kriitilise tähtsusega võrdlusalus, on asjakohane, et käesolev määrus jõustub viivitamata,

mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamislavolitude teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Määruse (EL) 2016/1011 muutmine

(1) Artiklit 2 muudetakse järgmiselt:

(a) lõikesse 2 lisatakse punkt i:

„i) vahetuskursi võrdlusalus, mille komisjon on määranud vastavalt lõikele 3.“;

(b) lisatakse järgmised lõiked 3 ja 4:

„3. Komisjon võib määrata vahetuskursi võrdlusalused, mida haldavad väljaspool liitu asuvad haldurid, kui täidetud on kõik järgmised kriteeriumid:

(a) vahetuskursi võrdlusalus viitab sellise kolmanda riigi sellise valuuta hetke vahetuskursile, mis pole vabalt konverteeritav;

(b) järelevalvealused isikud kasutavad vahetuskursi võrdlusalust tuletislepingutes sageli, süsteemselt ja korrapäraselt, et maandada kolmanda riigi valuuta volatiilsusest tulenevaid riske;

(c) vahetuskursi võrdlusalust kasutatakse arvelduskursina, et arvutada punktis b osutatud tuletislepingu väljamakse muus valuutas kui punktis a osutatud piiratud konverteeritavusega valuuta.

4. Komisjon võtab kooskõlas artikliga 49 vastu delegeeritud õigusaktid, et koostada ja vajaduse korral ajakohastada lõikes 3 sätestatud kriteeriumidele vastavate vahetuskursi võrdlusaluste loetelu. Selliste järelevalvealuste isikute pädevad asutused, kes kasutavad kolmanda riigi vahetuskursi võrdlusaluseid, mille komisjon on määranud vastavalt lõikele 3, esitavad komisjonile ja ESMA-le vähemalt kord kahe aasta jooksul aruande selliste tuletislepingute arvu kohta, mille puhul kasutatakse seda välisvaluuta võrdlusalust kolmanda riigi valuuta volatiilsuse riski maandamiseks.“;

(2) lisatakse järgmine artikkel 23a:

„Artikkel 23a

Võrdlusaluse kohustuslik asendamine

(1) Komisjon võib määrata asendusvõrdlusaluse sellisele võrdlusalusele, mille väljaandmine lõpetatakse, juhul kui väljaandmise lõpetamine võib häirida märkimisväärselt liidu finantsturgude toimimist ja kui toimunud on mistahes järgmine sündmus:

(a) selle võrdlusaluse halduri pädev asutus on teinud avaliku avalduse või avaldanud teabe, milles on tehtud teatavaks, et selle võrdlusaluse

suutlikkust mõõta aluseks olevat turgu või majandusolukorda pole võimalik taastada ühegi artiklis 23 osutatud parandamisvolitusega;

- (b) võrdlusaluse haldur on teinud avaliku avalduse või avaldanud teabe või selle halduri nimel on tehtud avaldus või avaldatud teave, milles on tehtud teatavaks, et see haldur on lõpetanud või lõpetab püsivalt või määramata ajaks võrdlusaluse väljaandmise; see kehtib juhul, kui nimetatud avalduse tegemise või teabe avaldamise ajal puudub muu haldur, kes jätkab selle võrdlusaluse väljaandmist;
 - (c) võrdlusaluse halduri pädev asutus või mistahes üksus, kes on selle võrdlusaluse halduri suhtes pädev maksejõuetuse või kriisilahenduse valdkonnas, on teinud avaliku avalduse või avaldanud teabe, milles on tehtud teatavaks, et selle võrdlusaluse haldur on lõpetanud või lõpetab püsivalt või määramata ajaks võrdlusaluse väljaandmise; see kehtib juhul, kui nimetatud avalduse tegemise või teabe avaldamise ajal puudub muu haldur, kes jätkab selle võrdlusaluse väljaandmist.
- (2) Asendusvõrdlusalusega tuleb õigusnormide alusel asendada finantsinstrumentides ja -lepingutes ning investeerimisfondide tootluse mõõtmisel kõik viited võrdlusalusele, mille väljaandmine on lõpetatud, kui täidetud on kõik järgmised tingimused:
- (a) neis finantsinstrumentides ja -lepingutes ning tootluse mõõtmisel järgitakse võrdlusalust, mida asendusvõrdlusaluse kehtestamiseks vastu võetud rakendusakti jõustumise kuupäeval enam välja ei anta;
 - (b) need finantsinstrumendid ja -lepingud või tootluse mõõtmised ei hõlma sobivaid varusätteid.
- (3) Komisjon võtab kooskõlas artikli 50 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega vastu rakendusaktid, et määrata asendusvõrdlusalus, kui üks lõikes 1 sätestatud tingimustest on täidetud. Lõikes 1 osutatud rakendusakti vastuvõtmisel peab komisjon võtma arvesse võimalikku soovitusi, mille on esitanud alternatiivse viiteintressimäära töörühm, kes tegutseb selle keskpanga egiidi all, kes vastutab valuuta eest, mille suhtes asendusvõrdlusaluse kohased intressimäärad kehtivad.
- (4) Komisjoni määratud võrdlusalust kasutavate järelevalvealuste isikute pädevad asutused peavad jälgima, kas lõike 1 kohaselt vastu võetud rakendusaktidega on viidud miinimumini lepingute rakendamise nurjumine või mistahes muu kahjulik mõju majanduskasvule ja liidus tehtavatele investeringutele. Nad peavad selle mõju kohta iga aasta komisjonile ja ESMA-le aru andma.“

Artikkel 2

Käesolev määrus jõustub päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

*Euroopa Parlamendi nimel
eesistuja*

*Nõukogu nimel
eesistuja*